

Infomaterjal: toiduga kokkupuutuvad materjalid ja esemed

(uuendatud: veebruar 2015)

Sisukord:

1. Mis on toiduga kokkupuutuvad materjalid ja esemed (<i>edaspidi</i> : TKM)?	1
2. Ülevaade õigusaktidest, mis reguleerivad TKM valdkonda	1
3. Miks võib TKM põhjustada inimese tervisele ohtu?	2
4. Kuidas käitleja tagab TKM ohutuse?	3
4.1. TKM märgistus	3
4.2. TKM vastavusdeklaratsioon.....	5

1. Mis on toiduga kokkupuutuvad materjalid ja esemed (*edaspidi*: TKM)?

Toiduga kokkupuutuvad materjalid ja esemed hõlmavad endas kõiki materjale ja esemeid, mis on mõeldud toiduga kokkupuutumiseks; mis juba puutuvad toiduga kokku ja on selleks ette nähtud; või mille puhul võib eeldada, et need puutuvad toiduga kokku või eraldavad toitu oma koostisosi. Sisuliselt on TKM mistahes toiduga vahetusse kontakti minev/olev materjal ja ese. TKM on näiteks kõik toidu vahetud pakkematerjalid, söögiriistad, nõud (sh ühekordsed nõud), töötlemisseadmed, vahetud säilitamisanumad, lõikelauad jne. TKM liigitatakse ka inimtarbimiseks mõeldud veega kokkupuutuvad materjalid ja esemed välja arvatud ühis- või eraveevärgi püsiosad¹.

TKM ei liigitata materjale/esemeid, mida tarnitakse antiikesemetena; samuti katte- või pindmaterjale, mida võib koos toiduga süüa (nt söödavad juustukoorikud).

TKM võib olla valmistatud plastist (nt plastkarbid, joogitopsid), klaasist (nt pudelid), keraamikast (nt kruusid, ahjupotid), metallist (nt konservitoosid, pannid), paberist (nt pakkepaber) ja papist (nt koogikarbid), puidust (nt lõikelauad), korgist (nt veinipudeli korgid), kummist (nt toidukäitlemisel kasutatavad kindad), silikoonist (nt ahjunõud) jne või ka mitmest eelpooltoodud materjalist korruga (nt plastaknaga paberist saiakotid, plastkorkidega kartongist tetrapakendid jm).

2. Ülevaade õigusaktidest, mis reguleerivad TKM valdkonda

Toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete üldnõuded tulevad **Toiduseadusest** ning otsekohalduvatest Euroopa Liidu (*edaspidi*: EL) määrustest: **1935/2004** (Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1935/2004 27. oktoober 2004 toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta) ja **2023/2006** (Komisjoni määrus (EÜ) nr 2023/2006, 22. detsember 2006, toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete heade tootmistavade kohta). Erinõuded kehtestab Põllumajandusministri 03. novembri 2014 a. määruse nr 93 (Toiduga kokku puutuda lubatud materjalide ja esemete kohta esitatavad nõuded, nende gruppide kohta esitatavad erinõuded ning nimetatud materjalide ja esemete ohutuse katsetamise meetodid¹) ning otsekohalduvad määrused: **10/2011** (Komisjoni määrus (EÜ) nr 10/2011, 14. jaanuar 2011, toiduga kokkupuutumiseks

¹ Ühis- või eraveevärgi püsiosad - püsivaks paigaldamiseks ettenähtud esemed, nt sõlmed, kraanid (koos tihenditega). Püsiosade hulka ei kuulu voolikud, tsisternid, joogiautomaadid jt mitte püsivaks paigaldamiseks ette nähtud esemed.

ette nähtud plastmaterjalide ja -esemete kohta), **1895/2005** (Komisjoni määrus (EÜ) nr 1895/2005, 18. november 2005, teatavate epoksüderivaatide kasutamise piirangu kohta toiduainetega kokkupuutumiseks ettenähtud materjalides ja esemetes), **282/2008** (Komisjoni määrus (EÜ) nr 282/2008, 27. märts 2008, toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud ringlussevõetud plastist materjalide ja esemete ning määruse (EÜ) nr 2023/2006 muutmise kohta), **450/2009** (Komisjoni määrus (EÜ) nr 450/2009, 29. mai 2009, toiduga kokkupuutumiseks ette nähtud aktiivsete ja intelligentsete materjalide ja esemete kohta), **284/2011** (Komisjoni määrus (EL) nr 284/2011, 22. märts 2011, Hiina Rahvavabariigist ja Hiina Rahvavabariigi Hongkongi erihalduspiirkonnast pärit või sealt lähetatud polüamiid- ja melamiinplastikust köögitarvete impordi eritingimuste ja üksikasjaliku korra kehtestamise kohta) ja **321/2011** (Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 321/2011, 1. aprill 2011, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 10/2011, et piirata bisfenool A kasutamist imikute plastist lutipudelites).

Valdkonda reguleerib veel ka **Pakendiseadus**.

Tabel eelneva selgitamiseks:

Toiduga kokkupuutuv materjal/ese	Reguleeriv õigusakt	Õigusakti olulised märksõnad
Kõik materjalid/esemed	1935/2004/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Raammäärus, aktiivsete ja intelligentsete materjalide/ esemete üldnõuded
	2023/2006/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Head tootmistavad, trükivärvid
	Toiduseadus	<ul style="list-style-type: none"> Toiduohutuse alused
	Pakendiseadus	<ul style="list-style-type: none"> Pakend, raskemetallide sisaldus
Keraamika	PÕM 03.11.2014 määrus nr 93	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded, ohutuse katsetamise meetodid
Plast	10/2011/EÜ PÕM 03.11.2014 määrus nr 93	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded, ohutuse katsetamise meetodid
	1895/2005/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Epoksüderivaadid
Ringlussevõetud plast	282/2008/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded
Regenereeritud tsellulooskile	PÕM 03.11.2014 määrus nr 93	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded
Vinüülkloriidi monomeeri sisaldav materjal	10/2011/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded
Pinnakattega kaetud materjal ja kleepaine	1895/2005/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Epoksüderivaadid
Aktiivsed ja intelligentsed materjalid/esemed	450/2009/EÜ	<ul style="list-style-type: none"> Erinõuded

3. Miks võib TKM põhjustada inimese tervisele ohtu?

Kõikidest materjalidest/esemetest, mille me asetame toiduga kokkupuutesse, kandub mingisugune kogus materjaliosakesi toitu. Selleks, et materjalid/esemed oleksid inimese tervisele ohutud, on lubatud toiduga kokkupuutumisel nendest toitu üle kanduda väga väike kogus materjaliosakesi. Kui materjaliosakesi on toidus lubatust rohkem, siis võivad need

pideva tarbimise tulemusena hakata organismis kogunema ja aja möödudes organismi mõjutama. See, kui palju osakesi kandub materjalist/esemest toitu sõltub ühelt poolt materjali/eseme koostisest (kasutatud lähteained, tootmise tingimused) ja teiselt poolt materjali/eseme enda kasutamise tingimustest toiduga kokkupuutel.

Kasutamise tingimused versus migratsioon²

Kasutamise tingimuste kohapealt on väga olulised kolm tegurit.

Nendest esimene on toidu reageerimisvõime materjaliga ehk toidu võime põhjustada materjaliosakeste sattumist toitu. Erinevad toidud on erineva reageerimisvõimega: mida hapum ja/või rasvasem on toit, seda rohkem see materjaliga reageerib.

Teiseks, materjali/eseme kasutamise temperatuur toiduga kokkupuutumisel. Üldjuhul kehtib reegel, et mida kõrgem on temperatuur, seda rohkem toit reageerib materjaliga. Seega ka toatemperatuuril mittereageeriv materjal võib temperatuuri tõustes hakata eraldama oma osakesi toitu kogustes, mis ei ole tervisele enam ohutu.

Kolmandaks, materjali/eseme toiduga kokkupuute ajaline kestvus. Mida pikem see aeg on, seda rohkem jõuab materjaliosakesi toitu migreeruda.

Eelnevast järeldades on väga oluline järgida turustaja poolt edastatud materjali/eseme kasutustingimusi nende kokkupuutel toiduga. Kui materjalide/esemete kasutustingimusi eiratakse, siis tähendab see, et toitu satub rohkem materjaliosakesi kui on inimese tervisele ohutu. Iga toiduga kokkupuutes olev materjal/ese võib olla toidu saastumise allikaks, st mida pikem on toidu käitlemise protsess, seda rohkem on ka võimalusi selle materjaliosakestega saastumiseks.

4. Kuidas käitleja tagab TKM ohutuse?

Käitlejal on kohustus tagada TKM selline lõpptarbijani jõudmine, nagu TKM tootja on seda ette näinud (nõuetekohased ladustamise tingimused, hügieeniline ümberpakendamine).

Käitlejal on kohustus tõestada, et materjal/ese on nõuetekohane (st ei erita oma koostisosi lubamatutes kogustes). Turustamisetappides on tõenduseks korrektne materjali/eseme märgistus ja nõuetekohane vastavusdeklaratsioon (viimane vaid teatud materjalirühmade korral).

Kuidas/kust need dokumendid saab?

Nii märgistuse kui vastavusdeklaratsiooni väljastab TKM valmistaja või Euroopa Liidu tolliterritooriumile importija või ühenduses asutatud müüja. Kui importija/müüja koostab ise, kas märgistuse või vastavusdeklaratsiooni, siis saab ta algse informatsiooni toote võimalike kasutamise piirangute jm kohta materjali/eseme tootjalt. Lähtudes saadud informatsioonist võib importija/müüja teostada tõenduskatseid migratsiooniväärtuste kohta.

Kui toimub toote ümberpakendamine (nt hulgipakendist väiksematesse pakenditesse), siis tuleb käitlejal edastada ka märgistusel edastatav informatsioon.

Järgnevalt on toodud märgistamise ja vastavusdeklaratsiooni kirjeldus koos selgitustega.

4.1 TKM märgistus

Märgistatud peavad olema toiduga veel mitte kokkupuutuvad materjalid ja esemed. Märgistus peab olema nähtav ja selgesti loetav.

Märgistus koosneb vähemalt (*alus: määrus 1935/2004/EÜ, artikkel 15*) järgmisest teabest (vt lisaks loetelu järel olevaid selgitusi):

² Migratsioon – osakeste ülekandumine ühest keskkonnast teise nende keskkondade kokkupuutumise tulemusena; antud kontekstis toimub osakeste ülekandumine TKM-lt toitu.

- 1) sõnad “toiduga kokkupuutumiseks” või konkreetset kasutusotstarvet näitav märg, nagu “kohvimasin”, “veinipudel”, “supilusikas” või peekrit-kahvlit kujutav eristusmärk (☞); eelnev teave ei ole kohustuslik esemete korral, mis on oma omaduste poolest üheselt ettenähtud kokkupuutumiseks toiduga;
- 2) vajaduse korral ohutu ja asjakohase kasutamise erijuhised
- 3) materjalide ja esemete turule viimise eest vastutava, ühenduses asutatud tootja, käitleja või müüja nimi/ärinimi ning kummalgi juhul aadress või registreeritud asukoht;
- 4) küllaldane märgistus või identifitseering, mis tagab materjali jälgitavuse
- 5) aktiivsete materjalide ja esemete puhul teave nende lubatud kasutusotstarbe või otstarvete kohta ning muu asjakohane teave, näiteks aktiivsest koostisosast eritunud ainete nimi ja kogus, et toidukäitlejad, kes kasutavad neid materjale ja esemeid, saaksid täita kõiki teisi asjakohaseid ühenduse sätteid või nende puudumise korral siseriiklikke sätteid, mida kohaldatakse toidu, kaasa arvatud toidu märgistamise suhtes.

Selgitused märgistusel nõutud informatsioonile

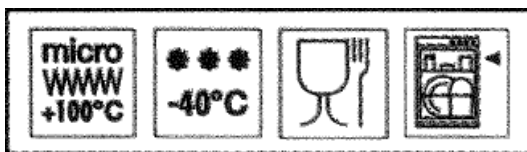
Märgistuse nõue 1. TKM puhul peab olema üheselt aru saadav, et see on lubatud toidu jaoks. Selleks on neli varianti:

- 1) tootelt on leitav sõnapaar „toiduga kokkupuutumiseks“
- 2) tootelt on leitav sümbol - ☞
- 3) toote märgistusel on sõnapaar, mis selgitab üheselt, et toode on mõeldud toidu jaoks näiteks “kohvimasin”, “veinipudel”, “supilusikas”
- 4) toote väliskuju järgi võib üheselt eeldada, et see on ette nähtud toidu jaoks

Paljud käitlejad märgistavad oma tooted nõ topelt, st nt toidukile pakendilt on leitav nii sõna „toidukile“ kui ülaltoodud peeker-kahvel sümbol või nt kohvimasina pakendilt leiame sõna „kohvimasin“, kuigi on üheselt arusaadav, et tegemist on kohvimasinaga.

Märgistuse nõue 2. Ohutu ja asjakohase kasutamise erijuhised võivad olla esitatud nii piltide kui tekstina, siinkohal mõned **näited**:

- Antud plastkarpi võite kasutada mikrolaineahjus (kuni 120°C), sügavkülmutada (kuni -40°C) ja pesta nõudepesumasinas;
- Eelnev tekst võib olla esitatud ka piltidena, nt:

- Puhastage elektrikann enne kasutuselevõttu! Toimige järgnevalt: täitke kann veega; ühendage kann vooluvõrku ja lülitage tööle; kui vesi on kannus keema hakanud lülitub kann automaatselt välja; valage keedetud vesi valamusse. Nüüd on Teie elektrikann kasutamiseks valmis;
- Polüstüreenist karpe ja nende juurde kuuluvaid kaasi säilitada laos pappkastis või pappalustel kiletatuna temperatuuril 10...30°C tolmuvas keskkonnas kaitstuna UV kiirguse eest.

Märgistuse nõue 3. Piisab sellest, kui on esitatud ühe TKM turustaja andmed (st kas EL tootja/töötaja või EL müüja). Kui tootel on vaid kolmanda riigi kontakt, siis sellest ei piisa.

Märgistuse nõue 4.

- Jälgitavuse tagamiseks võib olla tootel selle partii või seerianumber või mõni muu number või tähis, millega toodet tootmises on tähistatud. Samas ei ole seeria/partiinumbrite esitamine tootel kohustuslik, kui toote jälgitavus on võimalik tagada nt selle saabumiskuupäeva ja koguse järgi.
- Peab olema võimalik tuvastada ettevõtted, millest ja millistele on materjale/esemeid tarnitud.
- Juhul kui märgistus on esitatud saatedokumendil, siis peab toode olema selle dokumendiga üheselt kokkuviidav.

Jaemüügis (st tarbijale müügiiriulil müüdavavatel toiduga veel mitte kontaktis olevatel materjalidel/esemetel) peab märgistus olema esitatud ühena järgmistest:

- a) materjalidel ja esemetel või nende pakendil; *või*
- b) materjalidele ja esemetele või nende pakenditele kinnitatud etiketidel; *või*
- c) materjalide ja esemete vahetus läheduses oleval ostjatele selgelt nähtaval sildil.

Turustamise muudes etappides kui kirjeldatud jaemüügis peab märgistus olema esitatud ühena järgmistest:

- a) saatedokumentides³; *või*
- b) etiketidel või pakenditel (millesse on materjalid/esemed pakendatud); *või*
- c) materjalidel ja esemetel.

4.2 TKM vastavusdeklaratsioon

Teatud materjaligruppidele on kehtestatud täiendavad nõuded nende ohutuse tagamiseks, mille kohaselt tuleb lisaks nõuetekohasele märgistusele esitada ka **vastavusdeklaratsioon** (*edaspidi*: VD).

Materjaligrupid, mille puhul esitatakse VD on **plastid** (seal hulgas kile ja vahtplast), **keraamika** ning **regeneeritud tsellulooskile** (seal hulgas tsellofaan). Lisaks on VD esitamise kohustus ka aktiivsetel ja intelligentsetel materjalidel ja esemetel, epoksühendeid sisaldavatel materjalidel ja esemetel ning ringlusplastil.

Vastavusdeklaratsiooni **väljastab** TKM valmistaja või EL tolliterritooriumile importija või ühenduses asutatud müüja.

Vastavusdeklaratsiooni **esitab** käitleja kõikides turustamisetappides, kusjuures jaekaubanduses esitatakse VD nõudmisel (välja arvatud toodete üleandmisel tarbijatele). Vastavusdeklaratsiooni õigsuse tõendamiseks peavad olema kättesaadavad ka asjakohased dokumendid (katseprotokollid või teoreetilised arvutused⁴).

VD-l ei ole kohustuslik esitada kehtivusaega! Seda uuendab VD väljaandja, kui migratsioon muutub tootmises toimunud oluliste muudatuste tulemusena või kui ilmnevad uued teaduslikud andmed.

Eestisse sisse tulevaid (nii EL sisesed, kui ka kolmandatest riikidest) TKM VD-e on lubatud Eestis esitada järgmistes **keeltes**: eesti keel; vene keel; inglise keel. Selle juures paralleelselt peab VD olema ka sellest huvitatud käitlejatele kergesti arusaadavas keeles. Tõlke korraldab ja selle õigsuse eest vastutab käitleja. Tõlge ei pea olema notariaalselt kinnitatud või tõlgitud vandetõlgi poolt. Siseriiklikult koostatav (st Eesti tootja poolt koostatav) VD peab olema eesti keeles.

(Alused: määrus 1935/2004/EÜ, artikkel 16; ning PÕM 03.11.2014 määrus nr 93)

³ Saatedokumendid – kaubaga kaasas olevad dokumendid (saateleht, vastavusdeklaratsioon, andmeleht vm)

⁴ Teoreetilised arvutused – arvutused, mida teostatakse üldtunnustatud teaduslike difusioonimudelitel rakendamiseks

Vastavusdeklaratsiooni sisu:

- I. Plast
- II. Ringlussevõetud plast
- III. Keraamika
- IV. Regeneeritud tsellulooskile
- V. Aktiivsed ja intelligentsed
- VI. Epoksüühendid

I. **Plastist** toiduga kokkupuutumiseks ette nähtud toodete vastavusdeklaratsioonis sisaldub vähemalt järgmine teave (vt lisaks loetelu järel olevaid selgitusi):

1) vastavusdeklaratsiooni väljaandnud ettevõtte nimi ja aadress;

2) plastikmaterjalide või –esemete, nende tootmise vaheetappidel saadud toodete või plastikmaterjalide või -esemete tootmiseks ettenähtud ainete tootja või importija nimi ja aadress;

3) materjalide, esemete, nende tootmise vaheetappidel saadud toodete või nende materjalide ja esemete tootmiseks ettenähtud ainete nimetused;

4) vastavusdeklaratsiooni kuupäev;

5) kinnitus, et plastikmaterjalid või –esemed, nende tootmise vaheetappidel saadud tooted või kõnealused ained vastavad määruses (EÜ) nr 10/2011 ja määruses (EÜ) nr 1935/2004 sätestatud nõuetele;

6) piisav teave kasutatud ainete või nende lagunemissaaduste kohta, mille suhtes on määruse (EÜ) nr 10/2011 I ja II lisas kehtestatud piirangud ja/või spetsifikatsioonid, et tootmisahela järgmisel etapil tegutsev ettevõtja saaks järgida nimetatud piiranguid;

7) ainete puhul, mille esinemise suhtes toidus kohaldatakse piiranguid, katseandmete või teoreetiliste arvutuste põhjal saadud piisav teave nende ainete erimigratsioonimäära ehk migratsiooni konkreetse piirmäära ja vajaduse korral puhtuskriteeriumide kohta vastavalt komisjoni direktiivile 2008/60/EÜ, 95/45/EÜ ja 2008/84/EÜ nõuetele, et võimaldada selliste materjalide või esemete kasutajatel täita asjakohaseid EL-i sätteid või toidu suhtes kohaldatavaid siseriiklikke sätteid, kui EL-i sätteid puuduvad;

8) nõuded materjali või eseme kasutamisele, näiteks:

- i. millist tüüpi toiduga kokkupuutumiseks on see ette nähtud;
- ii. töötlemise ja säilitamise aeg ning temperatuur toiduga kokkupuutumisel;
- iii. materjali või eseme vastavuse kindlaksmääramiseks kasutatav toiduga kokku puutuva materjali või toote pindala ja toidu koguse suhe;

9) kui mitmekihilises plastikmaterjalis või -esemes kasutatakse funktsionaalset tõkkekihti, kinnitus selle kohta, et materjal või ese vastab määruse (EÜ) 10/2011 artikli 13 lõigete 2, 3 ja 4 või artikli 14 lõigete 2 ja 3 nõuetele.

Vastavusdeklaratsiooninõuet kohaldatakse plastmaterjalide ja -esemete suhtes, mis on ette nähtud kokkupuuteks toiduga või mis on kokkupuutes toiduga.

Vaata ka Komisjoni määrus (EÜ) nr 10/2011, 14. jaanuar 2011, toiduga kokkupuutumiseks ette nähtud plastik materjalide ja -esemete kohta, artikkel 15.

Selgitused plastmaterjalide/esemete VD nõutud infole VD nõue 3.

Plastist materjalide ja esemete, nende tootmise vaheetappidel saadud toodete, plastmaterjalide või esemete tootmiseks ettenähtud ainete nimetuste kajastamisel on oluline, et nimetus oleks tootega, mille kohta vastavusdeklaratsioon esitatakse, üheselt kokkuviidav.

Vastavusdeklaratsioonil toodud info peab võimaldada tagada dokumentide ja toote kokkuviidavuse ning jälgitavuse.

Nimetuses sisaldub näiteks:

- Materjali tähis (polümeeri liik) nt PVC, PP, HDPE;
- Polümeeri tüüp nt homopolümeer, kopolümeer, lamineeritud materjal;
- Toote kirjeldav nimetus nt kile, karp, kott või suunitlusega toote nimetus nt leivakott, jogurtitops
- Ettevõtte enda märgised, lühendid või tunnusnumbrid, mille alusel toodet ettevõtte sisesüsteemis tähistatakse. Näiteks on toote põhjale vormitud artikli number, mille kajastamisega vastavusdeklaratsioonil saab viidata nimetatud tootele.
- muu vajalikuks peetav info

VD nõue 6. Piisav teave kasutatud ainete või nende lagunemissaaduste kohta, mille suhtes on määruse (EÜ) 10/2011 I ja II lisas kehtestatud piirangud ja/või spetsifikatsioonid, et tootmisahela järgmisel etapil tegutsev ettevõtja saaks järgida nimetatud piiranguid.

Eesmärk

Võimaldada toidutootjal saada infot materjalist toitu edasi kanduda ehk migreeruda võivate TKM seadusandlusega reguleeritud ainete kohta.

Täitmine

Välja tuleb tuua erimigratsiooni määrad ehk migratsiooni konkreetset piirmäärad kõikidele materjalis sisalduvatele ainetele, mille kohta on TKM seadusandluses piirangud sh:

- monomeerid,
- plastifikaatorid,
- epoksüderivaadid,
- raskemetallid,
- lipofiidsed ained
- jt.

Vastavusdeklaratsioonil toodud erimigratsioonimäärad ehk migratsiooni konkreetset piirmäärad peavad olema tõestatavad/põhjendatavad katseandmetega või teoreetiliste arvutustega, mis esitatakse nõudmisel koos vastavusdeklaratsiooniga.

Väljund

Teabe edastamine võimaldab juhul, kui toit puutub kokku enam kui ühe materjaliga (nt ümberpakendamisel suurest pakendist väiksematesse), välistada TKM-ile lubatud migratsioonitaseme ületamise toidus. Antud tase võib saada ületatud, kuna mitme materjaliga kokkupuutuva toidu puhul migreerub aineid toitu igast pakendist ja lõpliku migratsiooni teada saamiseks tuleb summeerida kõikide toiduga kokkupuutes olnud pakendite migratsioonimäärad.

VD nõue 7

Ainete puhul, mille esinemise suhtes toidus kohaldatakse piiranguid, katseandmete või teoreetiliste arvutuste põhjal saadud piisav teave nende ainete erimigratsioonimäära ehk

konkreetsse migratsiooni määra ja vajaduse korral puhtuskriteeriumide kohta vastavalt komisjoni direktiivile 2008/60/EÜ, 95/45/EÜ ja 2008/84/EÜ nõuetele, et võimaldada selliste materjalide või esemete kasutajatel täita asjakohaseid EL-i sätteid või toidu suhtes kohaldatavaid siseriiklikke sätteid, kui EL-i sätteid puuduvad.

Eesmärk

Võimaldada toidutootjal saada infot materjalist (nt toidu pakendist, mida toidu käitlemise ettevõtte kasutab oma toodangu pakendamisel) toitu migreeruvate toidu seadusandlusega reguleeritud ainete kohta. See ainerühm on tuntud ka nimetusega kaksikasutuselised lisaained (inglise keeles *dual use additives*).

Täitmine

Välja tuleb tuua migratsiooni määrad kõikidele materjalidele sisalduvatele ainetele/ühenditele, mille kohta on normid toidu seadusandluses sh

- toidu lisaained,
- tehislikud lõhna- ja maitseained.

Lisaks tuleb välja tuua, kas need materjalides kasutatud ained/ühendid vastasid lisaainete puhtuskriteeriumitele. Vastavusdeklaratsioonis toodud erimigratsioonimäärad ehk konkreetse migratsiooni määrad peavad olema tõestatavad/põhjendatavad katseandmetega või teoreetiliste arvutustega. Teoreetilised arvutused või katseandmed esitatakse nõudmisel koos vastavusdeklaratsiooniga.

Väljund

Pakend võib sisaldada teatud toidugruppides keelatud ühendeid ja seega võivad need tänu puudulikule teabele pakendi koostisest sellegipoolest sattuda toitu. Migratsioonialase teabe edastamine võimaldab valida sobiva pakendi toidule, mille puhul on teatud ühendite kasutamine keelatud.

Juhul, kui pakend ja toit sisaldavad mõlemad ühte ja sama seadusandlusega piiratud ühendit, on võimalik toidu pakkimisel sellisesse pakendisse leida summaarne migratsioonimäär (toidus olev + lisaks pakendist toitu migreeruv) ja välistada selle ületamine.

II. **Ringlussevõetud plastist** materjalide vastavusdeklaratsioonis esitatakse plastmaterjalide vastavusdeklaratsioonis sisalduv teave ja sellele lisaks veel järgmine teave:

A. ringlussevõetud plastist materjalide ja esemete vastavusdeklaratsioon sisaldab järgmist:

- kinnitus selle kohta, et kasutatud ringlussevõetud plast pärineb üksnes lubatud ringlussevõetuprotsessist, koos lubatud ringlussevõetuprotsessi EÜ registrinumbriga.

B. ringlussevõetud plasti vastavusdeklaratsioon sisaldab järgmist:

- kinnitus selle kohta, et ringlussevõetuprotsessi kohta on väljastatud luba, koos lubatud ringlussevõetuprotsessi EÜ registrinumbriga;
- kinnitus selle kohta, et sisendplast, ringlussevõetuprotsess ja ringlussevõetud plast vastavad antud loa nõuetele;
- kinnitus selle kohta, et sisse on seatud määruse (EÜ) nr 2023/2006 lisa jaotise B vastav kvaliteeditagamissüsteem.

III. **Keraamiline** ese on turustamisetapis, kaasa arvatud jaekaubandus, varustatud vastavusdeklaratsiooniga, mille väljastab valmistaja või Euroopa Liidu liikmesriigis asutatud müüja ning mis sisaldab järgmist teavet (vt lisaks loetelu järel olevaid selgitusi):

1. keraamilise eseme valmistaja ja selle Euroopa Liidu tolliterritooriumile importija nimi ja aadress;
2. eset identifitseerivad andmed;
3. vastavusdeklaratsiooni väljaandmise kuupäev;
4. kinnitus, et keraamiline ese vastab Põllumajandusministri 03. novembri 2014 a. määruses nr 93 sätestatud nõuetele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1935/2004 sätestatud nõuetele.

Vastavusdeklaratsiooninõuet kohaldatakse keraamilise materjali ja -eseme suhtes, mis on ette nähtud kokkupuuteks toiduga.

Vastavusdeklaratsiooninõuet ei kohaldata keraamilise materjali ega -eseme suhtes, mis on kokkupuutes toiduga.

Selgitused keraamiliste materjalide/esemete VD nõutud infole

VD nõue 2. Eset identifitseerivad andmed.

Selle punkti eesmärk on, et VD oleks materjali/esemega üheselt kokkuviidav.

VD nõue 3. VD väljaandmise kuupäev ehk VD koostamise kuupäev.

See kuupäev kajastab, millistele õigusaktidele VD vastab ja juhul kui VD-l viidatud õigusaktid ei ole enam viidatud kujul kehtivad, tuleb VD uuendada. Lisaks võib olla VD-l toodud ka veel selle käitleja juurest väljastamise kuupäev.

VD nõue 4. Kinnitus, et keraamiline ese vastab Põllumajandusministri 03.11.2014 määruses nr 93 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1935/2004 sätestatud nõuetele.

Kui tegemist on imporditud kauba VD-ga, siis on Põllumajandusministri 03.11.2014 määruses nr 93 asemel sageli viidatud keraamikadirektiivile 84/500/EMÜ⁵ (koos lisadega). Direktiiv 84/500/EMÜ (koos lisadega) on üle võetud Põllumajandusministri 03.11.2014 määrusega nr 93. Nõudmisel on õigus küsida VD tõendusdokumente, milleks antud juhul on katseprotokoll. See sisaldab endas analüüside tulemusi (plii ja kaadmiumi migratsiooni väärtust).

IV. Regeneeritud tsellulooskile on turustamisetapis, välja arvatud jaekaubandus, varustatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1935/2004 artikli 16 lõikes 1 sätestatud nõuete kohase vastavusdeklaratsiooniga.

Regeneeritud tsellulooskilest materjalide vastavusdeklaratsioonis sisaldub järgmine teave:

1. vastavusdeklaratsiooni väljaandja nimi või nimetus, väljaandja elu- või asukoht;
2. andmed toote identifitseerimiseks;
3. kinnitus regeneeritud tselluloosost materjalide või esemete vastavuse kohta Põllumajandusministri 03.11.2014 määruse nr 93 erinõuetele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1935/2004 kehtestatud nõuetele; viited standarditele või tehnilisele tunnustusele, millele toode vastab;
4. vastavusdeklaratsiooni väljaandmise aeg ja koht;

⁵ Direktiiv 84/500/EMÜ - Nõukogu direktiiv, 15. oktoober 1984, toiduainetega kokkupuutumiseks ettenähtud keraamikatooteid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (84/500/EMÜ), muudetud Komisjoni direktiiviga 2005/31/EÜ, 29. aprill 2005, millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/500/EMÜ toiduainetega kokkupuutumiseks ettenähtud keraamiliste esemete vastavusdeklaratsiooni ja analüüsimeetodi suutlikkuskriteeriumide suhtes

5. vastavusdeklaratsiooni väljaandja nimi ja allkiri või tema esindaja nimi, allkiri ja ametikoht.

Vastavusdeklaratsiooninõuet kohaldatakse regenereeritud tsellulooskilest materjali ja - eseme suhtes, mis on ette nähtud kokkupuuteks toiduga.

Vastavusdeklaratsiooninõuet ei kohaldata regenereeritud tsellulooskilest materjali ega eseme suhtes, mis on kokkupuutes toiduga või mille väliskuju järgi saab üheselt otsustada, et see on ette nähtud kokkupuuteks toiduga.

Selgitused regenereeritud tsellulooskilest esemete VD nõutud infole

VD nõue 2. Andmed toote identifitseerimiseks.

Selle punkti eesmärk on, et VD oleks materjali/esemega üheselt kokkuviidav.

VD nõue 3. Kinnitus, et regenereeritud tsellulooskilest materjal vastab Vabariigi Valitsuse 07.03.2013 määruses nr erinõuetele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. oktoobri 2004. a määruse (EÜ) nr 1935/2004 nõuetele.

Kui tegemist on imporditud kauba VD-ga, siis on Põllumajandusministri 03.11.2014 määruse nr 93 asemel sageli viidatud direktiivile 2007/42/EÜ⁶. Direktiiv 2007/42/EÜ on üle võetud Põllumajandusministri 03.11.2014 määruse nr 93. Nõudmisel on õigus küsida VD tõendusdokumente, milleks antud juhul on dokumendid, mis sisaldavad informatsiooni testimistulemuste kohta või muid tõendeid/selgitusi materjali ohutuse kinnitamiseks.

VD nõue 4. VD väljaandmise kuupäev ehk VD koostamise kuupäev.

See kuupäev kajastab, millistele õigusaktidele VD vastab ja juhul kui VD-l viidatud õigusaktid ei ole enam viidatud kujul kehtivad, tuleb VD uuendada. Lisaks võib olla VD-l toodud ka veel selle käitleja juurest väljastamise kuupäev.

V. Aktiivsed ja intelligentset materjalid ja esemed

Vastavusdeklaratsiooni nõue kohalduv aktiivsetele ja intelligentsetele toidu pakenditele või nende osadele. Vastavusdeklaratsioon esitatakse ka pakendite või pakendi osade koostisosade ja koostisosade tootmiseks ette nähtud ainete kohta olenevalt sellest, millise käitlemise etapiga on tegemist.

Vastavusdeklaratsioonis sisaldub vähemalt järgmine teave:

1. vastavusdeklaratsiooni esitava ettevõtja nimi ja aadress;
2. aktiivseid ja intelligentseid materjale ning esemeid, nende materjalide ja esemete tootmiseks ette nähtud koostisosi või koostisosade tootmiseks ette nähtud aineid tootva või importiva ettevõtja nimi ja aadress;
3. aktiivseid ja intelligentseid materjale ning esemeid, nende materjalide ja esemete tootmiseks ette nähtud koostisosi või koostisosade tootmiseks ette nähtud aineid identifitseerivad andmed;
4. deklaratsiooni kuupäev;
5. kinnitus, et aktiivne või intelligentne materjal või ese on vastavuses nõuetega, mis on sätestatud määruses (EÜ) nr 450/2009 ja määruses (EÜ) nr 1935/2004;
6. piisav teave selliste koostisosades esinevate ainete kohta, mille suhtes kehtivad piirangud toidu suhtes kehtestatud normides ning määruses (EÜ) nr 450/2009; vajaduse korral puhtuse erikriteeriumid kooskõlas asjakohaste toidu suhtes kehtestatud ühenduse õigusaktidega ning aktiivse koostisosa eritatavate ainete nimi

⁶ Direktiiv 2007/42/EÜ - Komisjoni direktiiv 2007/42/EÜ, 29. juuni 2007, toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud regenereeritud tsellulooskilest materjalide ja esemete kohta (kodifitseeritud versioon) (EMPs kohaldatav tekst)

- ja kogus, et võimaldada tootmisahela järgmises etapis tegutseval ettevõtjal tagada nende piirangute täitmist;
7. piisav teave aktiivse ja intelligentse materjali ning eseme sobivuse ja tõhususe kohta;
 8. nõuded koostisosa kasutamise suhtes, nagu:
 - materjali- ja esemerühmad, millele võib lisada kõnealuse koostisosa või milles see võib sisalduda;
 - soovitud mõju saavutamiseks vajalikud kasutustingimused;
 9. nõuded materjali või eseme kasutamise suhtes, nagu:
 - toidu liik või liigid, millega kokkupuutumiseks on see ette nähtud;
 - töötlemise ja säilitamise aeg ning temperatuur toiduga kokkupuutumisel;
 - toiduga kokkupuutes oleva pindala ja ruumala suhe, mida kasutatakse materjali või eseme nõuetele vastavuse kindlakstegemiseks;
 10. funktsionaalse tõkkekihi kasutamise korral kinnitus selle kohta, et aktiivne või intelligentne materjal või ese on vastavuses määruse (EÜ) nr 450/2009 artikliga 10.

Vastavusdeklaratsiooninõuet kohaldatakse aktiivsete ja intelligentsete pakendite või nende osade suhtes, mis on ette nähtud kokkupuuteks toiduga või mis on kokkupuutes toiduga. Vaata ka Komisjoni määrus (EÜ) nr 450/2009, 29. mai 2009, toiduga kokkupuutumiseks ette nähtud aktiivsete ja intelligentsete materjalide ja esemete kohta, artikkel 12.

Kirjalik deklaratsioon peab võimaldama kergesti tuvastada aktiivseid ja intelligentseid materjale ja esemeid, koostisosa või ainet, mille kohta see on esitatud, ning seda uuendatakse, kui tootmises toimunud oluliste muudatuste tulemusena muutub migratsioon või kui saadakse uusi teaduslikke andmeid.

VI. Epoksüühendid

Materjalidele ja esemetele tuleb esitada vastavusdeklaratsioon, kui nende valmistamisel on kasutatud või need sisaldavad epoksüühendit BADGE ja selle derivaate.

Materjalirühmade puhul, millel on vastavusdeklaratsiooni esitamise kohustus, tuleb vastavusdeklaratsioonile lisada täiendavad andmed epoksüühendi BADGE ja selle teatavate derivaatide sisalduse kohta.

Materjalirühmade puhul, millel ei ole vastavusdeklaratsiooni kohustust, tuleb esitada kirjalik teatis, materjali või eseme epoksüühendi BADGE ja selle teatavate derivaatide sisalduse kohta.

BADGE – 2,2-bis(4-hüdroksüfenüül)propan-bis(2,3-epoksüpropüül)eeter, CAS nr 001675-54-3.

Vaata ka Komisjoni määrus (EÜ) nr 1895/2005, 18. november 2005, teatavate epoksüderivaatide kasutamise piirangu kohta toiduainetega kokkupuutumiseks ettenähtud materjalides ja esemetes artikkel 5.